

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Zeitenwende. Proměna německé zahraniční politiky po
ruském útoku na Ukrajinu**

Roman Poryadin

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program

Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor

Mezinárodní vztahy - teritoriální studia

Bakalářská práce

**Zeitenwende. Proměna německé zahraniční politiky po
ruském útoku na Ukrajinu**

Roman Poryadin

Vedoucí práce:

Mgr. PhDr. Jiří Zákravský Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval zcela samostatně za použití pouze uvedených zdrojů v souladu s pravidly odborné vědecké práce.

Roman Poryadin, Plzeň, 2024

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. PhDr. Jiří Zákravskému Ph.D. za pomoc při psaní této práce, za studijní materiály a přednášky, které vedl.

Taky bych chtěl poděkovat vedení katedry v čele s děkanem PhDr. Davidem Šancem, Ph.D., které mi poskytlo skvělou příležitost vyjet na studijní pobyt do Německa, což mi pomohlo při psaní tohoto textu.

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
FSB	Federální služba bezpečnosti
RF	Ruská federace
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SVO	Speciální vojenská operace
UAF	Ozbrojené síly Ukrajiny
USA	Spojené státy americké
NATO	Severoatlantická aliance
LDNR	Luhanská a Doněcká lidové republiky

Obsah

Úvod	1
1. Dynamika vztahů mezi Ruskou federací a SRN po skončení studené války	3
1.1 Čečenské války a teror jako prostředek nástupu Vladimira Putina k moci	5
1.2 Pětidenní válka v Gruzii	8
1.3 Ruské jaro. Začátek války proti Ukrajině po krizi v letech 2013–2014	11
2. Debata o německé identitě. Jakou je Německo mocností?	15
3. Úrovně měření změn v zahraniční politice	18
3.1 Aktérství SRN v mezinárodním prostředí	19
3.2 Změny v rétorice domácích politických aktérů formulujících zahraniční politiku.....	24
3.3 Od slov k činům. Změna rétoriky v oblasti dodávek zbraní a poskytování finanční pomoci Ukrajině.....	28
Závěr	32
Seznam zdrojů	34
Summary	43

Úvod

Dne 24. února 2022 zahájila Ruská federace invazi na Ukrajinu, čímž došlo k přechodu konfliktu, který byl od roku 2014 zprostředkovaný, v přímou konfrontaci proti státu, který v uplynulém desetiletí aktivně usiloval o evropskou integraci. Eskalace války do nové fáze a rozsah konfrontace odehrávající se na více než 2 000 kilometrech frontové linie v Evropě s masivním použitím všech nejaderných typů zbraní byly hranicí, jejíž překročení rozdělilo přístup Spolkové republiky Německo (SRN) při vedení zahraniční politiky na „před“ a „po“. O tři dny později vystoupil spolkový kancléř Olaf Scholz v Bundestagu s prohlášením, v němž zdůraznil historický význam Putinova vyhlášení tzv. speciální vojenské operace (SVO)¹ a oznámil novou koncepci *Zeitenwende*², kterou se Spolková republika Německo bude řídit. Jak zdůrazňuje autor Bernhard Blumenau (1897–1899, 2022), tato koncepce má neobvyklý dualistický charakter, neboť je důsledným pokračováním zahraniční politiky Německa po druhé světové válce prostřednictvím evropské integrace a politiky založené na euroatlantické spolupráci, ale zároveň je radikální ve změně přístupu jak k Ruské federaci, tak k obraně světové bezpečnosti, alespoň v rámci politických prohlášení. Okamžitou reakcí SRN v rámci její eurodiplomatické činnosti bylo uvalení ekonomických sankcí, omezení vlastnictví a spravování finančních prostředků ruské elity napojené na Putina, ostré odsouzení Ruské federace za porušování mezinárodního práva a nemorální a archaický způsob vedení politiky a vyjádření plné podpory Ukrajině (Scholz 2022), což je pro Německo jako zemi orientovanou na export a civilní velmoc, pro kterou je taková tvrdost vzhledem k její vysoké zranitelnosti vůči světovým otřesům, velmi nepřirozeně a neobvyklé (Busch 2022, 265–266). Scholzem vyjádřené plány v projevu po počátku ruské

---

¹ Název pro plnohodnotnou válku proti Ukrajině, kterou 24. února 2022 vyhlásil ruský prezident Vladimir Putin (TASS 2022). Termín „vojenská operace“ se používá v propagandistické rétorice, aby nahradil slovo „válka“, které je odpudivé a nese negativní konotaci.

² Z něm. die Zeit čas, wenden otočit, obrátit. Název pro přerušovaný systém vztahů, který se vyvinul mezi RF a SRN po skončení studené války.

invaze jsou skutečně ambiciózní. Jeho rétorika vzbuzovala mezi evropskými politiky naději, že se odvěký důvod kritiky Německa za jeho nedostatečnou angažovanost v mezinárodních záležitostech dramaticky změní (Scholz 2022).

Nicméně po roce a půl války nastaly problémy, s nimiž se německá vláda potýkala při realizaci Scholzových prohlášení ve výše zmiňovaném projevu. Obcházení ekonomických sankcí je pro EU dosud nevyřešeným problémem; přerušení ekonomických vazeb s Ruskem a inflace vyvolaná prudkým zvýšením výdajů na pozadí přehnaných očekávání ohledně účinnosti sankcí vyvolaly nebyvalý nárůst populismu; podpora vyzbrojení Ukrajiny je v porovnání s potřebami příliš nízká; mnoho Putinových oligarchů nebo jejich příbuzných stejně jako lidí s rodinnými vazbami na hlavní ruské výrobce zbraní žije v EU bez vážných právních překážek; taktéž dochází k výraznému rozkolísání německé vlády. To vše vytváří prostor pro spekulace, zda od 24. února 2022 skutečně došlo ke změně zahraniční politiky. A pokud ano, jak lze tyto změny identifikovat? Vždyť Německo se doposud neprojevovalo jako aktér, který by se zbavil omezení plynoucích z globalismu, antimilitarismu a nedostatečné rozhodnosti, které mu brání v dosažení všeho, co kancléř proklamoval.

Cílem této práce je zkoumat zahraniční politiku Německa ve třech rovinách. Těmito rovinami jsou (1) SRN jako jednotka mezinárodního systému, (2) strany a významní politici, jakož i německý elektorát, (3) dodávky zbraní na Ukrajinu. Pro první z nich lze analyzovat oficiální dokumenty nebo prohlášení politiků, které určují vektor SRN a ukazují její interakci se zbytkem světa. Otázka financování Bundeswehru³ také vytváří obraz toho, jak je SRN vnímána v mezinárodním systému. Pro analýzu německého stranického a volebního systému by byl hlavním zdrojem rozhovor s badatelem politických kampaní z univerzity v Bamberku. Třetí úroveň je dobrým ukazatelem toho, zda případné změny v

---

³ Ozbrojené síly SRN

zahraniční politice zůstávají pouze na úrovni rétoriky. Dodávky německých zbraní a další pomoci Ukrajině mohou o skutečném souladu mezi politickými prohlášeními a jejich realizací vypovídat více než v kterékoli jiné oblasti, a to vzhledem k velmi vysoké citlivosti tématu, což také činí tuto oblast zásadní pro analýzu. Takováto víceúrovňová studie pomůže co nejpodrobněji popsat případné nové jevy v zahraniční politice.

Bez teoretického rámce německé identity není možné přehledně popsat vývoj německého působení v zahraničí a obtíže, s nimiž se SRN při této činnosti potýká. Absence obrazu toho, jakou globální roli chce Německo v mezinárodním systému hrát, znemožní pochopení jevů v politice, které lze nesprávně označit za nekonzistentní. Nejobsáhleji a nejdůsledněji se tímto tématem zabývali Jakub Eberle a Vladimír Handl (2020), jejichž práce do značné míry inspirovala příslušnou kapitolu a je významným zdrojem pro pochopení nehomogenní povahy SRN. Poskytují široký pohled na povahu německé zahraniční politiky od autorů, kteří obhajují hlavní identity SRN podle vlastních představ. Pro přehlednější konceptualizaci je využita literatura těchto teoretiků a řady dalších autorů (viz např. Kundani 2014; Maull 2006; Mearsheimer 2001; Paterson 2011; Szabo 2015).

1. Dynamika vztahů mezi Ruskou federací a SRN po skončení studené války

Před analýzou *Zeitenwende* a její implementace je třeba diferencovat, o jaký pojem „Zeit“ šlo, který vstoupil do nového politického slovníku, a jakým způsobem se vyjadřuje, že se tato časová změna uskutečnila. Tato doba se počítá od konce studené války, po němž došlo ke zlepšení vztahů mezi Ruskem a západním světem. Je charakterizována přijetím západního ekonomického modelu ze strany Ruska, hodnotami svobody a všeobecným sblížením kdysi znepřátelených aliancí za účelem společného řešení výzev nové doby, na které většina tehdejších politiků pohlížela pozitivně. Studenou válku, která skončila

zhroucením Sovětského svazu, lze z hlediska liberální teorie a s ní spojených ekonomických perspektiv považovat za jednoznačnou výhru pro všechny strany (Awodeyi-Akinsehinwa 2023), protože na pozadí obecně nízkého napětí ve světě, přátelských vztahů, liberalizace obchodu a počátku nové etapy integračních procesů v Evropě vznikla nová konjunktura vztahů, která se vyznačovala absencí hrozeb jakéhokoli strukturálního konfliktu (Fukuyama 1989; Garnett 1996, 24–27). Německo v ní převzalo roli lídra nově se integrující Evropy a využilo stávajícího světového řádu k vybudování liberálního prosperujícího trhu, což bylo možné pouze s ohledem na restrukturalizovaný systém vztahů s USA, Ruskem a Čínou. U příležitosti druhého výročí invaze tento model jasně vysvětlil Michael Harms, ředitel Východního výboru německého hospodářství, v talk show „Přesně tak“ na Deutsche Welle (2024):

Z Ruska jsme dostávali levnou energii, z Číny levné průmyslové zboží, Evropská centrální banka nám dodávala peníze zdarma a Američané nás v každé situaci bezpodmínečně vojensky bránili⁴.

V evropských dějinách byla sotva lepší doba, kdy se dobré vztahy mezi klíčovými mocnostmi kombinovaly s hegemonií vnějšího aktéra, který se tak aktivně podílel na budování světového bezpečnostního systému a zároveň nevyžadoval tolik vnějšího zapojení do jeho udržování (Dobbins 2003, 88–89), zatímco celková role vojenské moci v mezinárodní politice klesala (Baldwin 1995, 118; Garnett 1996, 24–27). To umožnilo zemím Evropské unie (EU) vybudovat ekonomický model, na jehož trhu se členské státy nejen cítí komfortně, ale také zahraniční investoři nemají pochybnosti o bezpečnosti svých majetků (Bevan & Estrin 2004, 778). Díky tomu si mimo jiné zajišťují trvalý růst a jasné ekonomické perspektivy. Není pochyb o tom, že konsolidovaná podoba evropských politických institucí existuje pouze jako forma kompromisu mezi

---

⁴ Původní text: „Мы получали дешевые энергоносители из России, мы получали дешевые промышленные товары из Китая, Европейский Центральный Банк снабжал нас бесплатными деньгами, а американцы в любой ситуации безусловно защищали нас военным путем“.

členskými státy při budování volného trhu a nemůže reaktivně reagovat na globální výzvy, zejména vojenské. Z tohoto důvodu se změny ve vztazích s RF nejvýrazněji projeví především formálně a rétoricky, ale neměly prakticky žádné významné materiální důsledky ze strany západních vlád ve srovnání s velikostí jejich ekonomik.

Abychom mohli podrobněji charakterizovat zahraniční politiku Západu a zejména SRN a zasadit ji do určité identity, je třeba představit hlavní epizody ruské politiky, které změnily konjunkturu vztahů mezi aktéry. Vzhledem k tomu, že za vlády Borise Jelcina nedošlo – na rozdíl od jeho nástupce – k výraznému zhoršení vztahů, bude v následujících kapitolách popsán vývoj od počátku prezidentství Vladimira Putina. Změna ve vedení Ruské federace a s ní spojené změny v přístupu k vnitřní politice se jistě odrazily i ve vztazích s ostatními státy a hrají významnou roli při studiu vztahů Ruska se Západem. Tento vývoj a to, jak na něj SRN reagovala, poskytuje důležitý kontext pro následnou konceptualizaci a co nejpřesnější interpretaci její zahraniční politiky. Její změny budou v následujících kapitolách poměřovány podle výše popsaných kritérií.

1.1 Čečenské války a teror jako prostředek nástupu Vladimira Putina k moci

V paměti každého národa jsou negativní události, jejichž paměť utváří další politickou tradici. Pro celý postsovětský prostor a pro Ruskou federaci zvláště jsou takovou skvrnou bezpochyby takzvaná „švihácká devadesátá léta“. Během necelého desetiletí zažili Rusové rozpad Sovětského svazu, Černý říjen, nárůst kriminality, čečenskou válku, platební neschopnost a mnoho dalších událostí, které měly přímou souvislost s tehdejším prezidentem Borisem Jelcinem. Navzdory své rychlé politické aktivitě a vysoké popularitě, kterou získal během rozpadu SSSR, skončil Jelcin své druhé funkční období s mimořádně nízkým

hodnocením. V roce 1999, těsně před jeho odchodem z funkce ruského prezidenta, by pouze 0,2 % Rusů souhlasilo s tím, že by dali svůj hlas dosavadnímu prezidentovi (Monitoring obščestvennogo mneniya 2000, 58–59). Jeden z průzkumů veřejného mínění, který Levada-Centre každoročně provádí, zjišťuje, co si Rusové myslí o exprezidentu Jelcinovi. Mezi odpověďmi jsou pouze 3 varianty „spíše pozitivně/negativně“ a „těžko říci“. Jeho výsledky ukazují, že v průměru má více než 70 % Rusů k Jelcinovi špatný postoj. (Levada-Centr nedatováno a). Když se vnímání Borisa Jelcina nacházela na velmi nízké úrovni, jmenoval v roce 1999 Vladimira Putina premiérem. Druhý nejdůležitější post v zemi tak získal muž, který předtím stál v čele Rady bezpečnosti státu, ale který nebyl populárním politikem z toho důvodu, že ho v té době nikdo neznal. Při kandidatuře na post premiéra ve federálním shromáždění získal pouze 51,5 % hlasů (Státní дума federálního shromáždění Ruské federace 1999), což představovalo jen nezbytné minimum. První Putinův rating podle průzkumu Levada Centre (nedatováno b) činil v srpnu 1999 31 %. Budoucí prezident vystřídal Stěpašina, jehož hodnocení bylo poměrně nízké, a to i kvůli neúspěchům v první čečenské válce. Jelcin však považoval Putina za tvrdšího a silnějšího kandidáta, který by mu mohl pomoci v politickém souboji proti spojeným silným protivníkům Lužkovovi a Primakovovi (Meduza 2021). Důvodem pro nahrazení Stěpašina Putinem jako nástupcem byla i skutečnost, že první jmenovaný souhlasil se vstupem do nové opoziční strany Lužkova a Primakova (tamtéž).

K tomuto střídání došlo 17. srpna 1999, krátce po vpádu čečenských bojovníků do Dagestánské republiky 7. srpna, který znamenal začátek druhé čečenské války. Ta se stala jednou z nejdůležitějších událostí Putinovy politické kariéry, neboť v obnovení federálního pořádku v Čečensku viděl jednak příležitost k navýšení své popularity. Zároveň mu strach Rusů z hrozby terorismu mu dal legitimitu k přijetí opatření, která v jeho rukou soustředila velké množství moci, což sehrálo významnou roli při následném nastolení nedemokratického režimu v

RF (Milov 2023). Během jednoho měsíce se federální vojska snažila získat zpět kontrolu nad Dagestánem, načež bylo nutné obnovit čečenské tažení, které před několika lety zničilo Jelcinovu pověst. Úspěch operace by zase z Putina nepochybně udělal osobu číslo jedna v tehdejší ruské politice. V tuto chvíli, mezi 4. a 16. zářím, jsou ve třech městech RF vyhazovány do povětří panelové domy. Tato událost se zapsala do dějin moderního Ruska jako „Rjazaňský cukr“. Při sérii bezprecedentních teroristických útoků zahynulo 307 lidí a více než 1 700 jich bylo zraněno (Kara-Murza 2017). Čečenští ozbrojenci však jakoukoli účast popřeli, ačkoli FSB a generální prokuratura z těchto událostí obvinily wahhábisty. V samotné Ingušské čečenské republice pod vedením různých islámských fundamentalistů začalo docházet nejen k rabování a loupežím, roli právního systému převzaly struktury šaría, které byly v Čečensku využívány k veřejným popravám se zvláštní brutalitou, jež byly přenášeny i televizí (Bobrovnikov 2001, 16). Celkový stav v Čečensku, zejména na pozadí teroristických útoků, dal Putinovi společenský mandát k nasazení federálních sil na nekontrolovaném území a Putin začal během neuvěřitelně krátké doby získávat politickou váhu (Levada-Centr nedatováno b).

Z války v Čečensku měl bezpochyby největší prospěch Vladimir Putin, který si díky ní vytvořil auru silného vůdce, jenž na Kavkaze obnovil federální moc. To dalo vzniknout teoriím, že bombové útoky ve skutečnosti organizovala FSB nebo je alespoň podporovala (Litviněnko & Felštinskij 2002). Bombové útoky nebyly nikdy vyšetřeny. Po útoku v Beslanu v roce 2004 Putin opět využil situace a dokázal zrušit gubernátorské volby a přesunout pravomoc vybírat hlavu regionu z voličů na sebe, čímž eliminoval silné gubernátory a centralizoval moc v Ruské federaci (Lemaître 2006, 369–370). Až později bylo zjištěno, že po sérii teroristických útoků v Ruské federaci se objevily zprávy o chystaném útoku na školu, které však byly ze strany ruské vlády ignorovány (Milashina 2006).

Tyto teroristické útoky nebyly jediné, u nichž byly úřady podezřívány z napojení na militanty. Vladimir Putin „čečenský problém“ nepochybně využil ve svůj prospěch a záměrně jej zhoršil, a proto je důležitá reakce západních zemí na vzestup mladého ruského politika. Obecnou reakci nelze označit za homogenní. Navzdory veřejnému odsouzení první čečenské války mezinárodními organizacemi kvůli bezprecedentní brutalitě a válečným zločinům spáchaným během kampaně (Cornell 1999) vyjádřili prezidentu Jelcinovi podporu klíčoví západní představitelé, jako například americký prezident Bill Clinton a německý kancléř Helmut Kohl (tamtéž). Východoevropské země však diskutovaly o uvalení sankcí proti Ruské federaci (tamtéž) poté, co se objevilo množství důkazů o válečných zločinech. Ne nadarmo kancléř Schröder – stejně jako Clinton a řada mezinárodních organizací – po zahájení protiteroristické operace na Kavkaze vyjádřil své obavy z konfliktu na pozadí toho, co se stalo před několika lety. Tento postoj SRN zněl poměrně hlasitě, když jej vyjádřil i tak proruský kancléř, jako byl právě Schröder⁵. Po teroristických útocích z 11. září 2001 však mezinárodní společenství svůj postoj k Rusku zjednodušilo řešením čečenského problému (Smith 2014, 362).

1.2 Pětidenní válka v Gruzii

Počínající skepsi vůči prezidentství Vladimira Putina začalo po skončení aktivní fáze druhé čečenské války a sérii teroristických útoků v jednom nejpříznivějších období v dějinách moderního Ruska, často označované jako „tučná nultá léta“. Vysoké ceny ropy na pozadí přátelských vztahů se Západem, stejně jako konec období divokého kapitalismu a konec krizového období tržní transformace přinesly RF nebývalý růst příjmů (Guriev & Žuravskaja 2009; Malcev 2011). Ke konci druhého funkčního období prezidenta Putina došlo k

---

⁵ Je považován za velmi proruského politika. Ihned po odchodu z funkce premiéra nastoupil do představenstva společnosti Rosněft, kde působil až do roku 2022. Poté se v mnoha médiích objevily informace, že je na seznamu kandidátů do představenstva Gazpromu. Kromě toho často reprodukuje ruskou propagandu.

řadě událostí, které dále ukázaly, že přátelské vztahy s Ruskem se nenávratně zhorší.

10. února 2007 pronesl Putin v Mnichově na každoroční mezinárodní bezpečnostní konferenci svůj slavný projev, který byl prologem k návratu Ruska do prostředí tvrdé mezinárodní politiky. V tomto projevu Putin účinně zpochybnil dosud zavedený světový řád, v němž byl Západ v čele se Spojenými státy nesporně dominantním aktérem (Prezident Ruska 2007). Kritizoval NATO za jeho expanzi na východ, budování světové bezpečnosti v „unipolárním světě“ a zdůraznil zvláštní roli Ruska, které provádí nezávislou zahraniční politiku a snaží se ovlivňovat světovou bezpečnost v souladu s Chartou OSN (tamtéž). Možná to svět tehdy nevnímal jako hrozbu, protože o rok později se v Rusku konaly prezidentské volby, po nichž Medveděv nahradil Putina ve funkci prezidenta. Rusové vzpomínají na politickou rétoriku počátků prezidentství Putina jako na poměrně liberální, a to navzdory centralizaci moci v prvních letech jeho působení. Později si lidé začnou dělat střípky z tehdejších prezidentových konferencí a porovnávat nesrovnalosti mezi ranými prohlášeními a následnou politikou (Nastoyashee Vremya. Syuzhety 2021). Nicméně v té době byla tato změna prezidenta, na kterého se později vzpomínalo jako na zapáleného milovníka západních chytrých telefonů, vnímána pozitivně jako změna moci.

V roce 2008 si svět plně neuvědomoval, co se děje uvnitř RF, protože za zástěnou běžného volebního procesu se skrýval plán na následný návrat do prezidentského úřadu, kde Medveděv hrál po všech stránkách roli věrného nástupce. Umožnil Putinovi přečkat jedno funkční období ve funkci premiéra, aby mohl být znovu zvolen prezidentem, aniž by porušil ústavu. To vysvětluje rozsah podvodů v prezidentských volbách v roce 2008, které byly nejmasovější v ruské historii a srovnatelné pouze s Putinovým „znovuzvolením“ v roce 2024 (Meduza 2024). Absence skutečné změny moci poté ovlivnila i vnímání Rusů, že

i po jeho odchodu považovala v červenci 2008 menšina lidí Medveděva za prezidenta se samostatným rozhodováním. Tento názor zastávalo pouze 8 % dotázaných, zatímco 36 % bylo přesvědčeno o pokračující Putinově jednočlenné vládě (BBC Russian 2018).

Tyto statistické údaje jsou důležité zejména v souvislosti s mezinárodní reakcí na další geopolitický vývoj kolem Gruzie. V roce 2008 se opět vyhrtily vztahy s RF, která zastupovala kvazi republiky při obraně osetské a abchazské menšiny svou diplomatickou a vojenskou podporou (Gerrits & Bader 2016). Poté, co Gruzie vyhlásila válku Jižní Osetii, rozhodl se Medveděv v noci ze 7. na 8. srpna 2008 do konfliktu zasáhnout. Existují důkazy, které naznačují, že Medveděv nečinil všechna rozhodnutí přímo sám a často volal Putinovi (BBC Russian 2018).

Od začátku až do konce konfliktu se chování Německa v této otázce prakticky nezměnilo. Před vypuknutím válečných akcí Německo plně nepodporovalo ani jednu ze stran. Ještě v roce 1993 vyslala SRN pozorovatele a zdravotníky v rámci mírové mise UNOMIG (Wohlgemuth 2005). Po vstupu Ruska do konfliktu přiletěla do Tbilisi kancléřka Angela Merkelová, ale její podpora se omezila na vyjádření znepokojení nad konfliktem, ponechání otevřené možnosti vstupu Gruzie do NATO a výzvu, aby Rusko stáhlo své jednotky z Gruzie, jejíž územní celistvost je nezpochybnitelná, což Deutsche Welle (2008) označila za nejrozhodnější posun v německém postoji, který však nikam nevedl. Dokument Nadace Roberta Schumana vyjadřoval dvě protichůdné myšlenky, které zdánlivě říkají, že chování RF v mezinárodní politice je nepřijatelné, ale EU takové chování nebude potlačovat:

Válka není legitimním pokračováním politických cílů jinými prostředky. [...] Odmítnutí použití síly k řešení mezinárodních sporů a odmítnutí přímého konfliktu a vojenských operací je

součástí samotného ducha poselství a hodnot, které zrodila Evropská unie⁶ (Foucher & Giuliani 2008, 5).

Diplomatické vztahy mezi Ruskou federací a západními mocnostmi se tak zhoršily, aniž by to mělo pro ruské vedení vážné důsledky. Jedna třetina území Gruzie zůstává Ruskem stále okupována.

1.3 Ruské jaro. Začátek války proti Ukrajině po krizi v letech 2013–2014

Mnozí političtí pozorovatelé (viz např. Rasmussen 2016, Nacke 2023, Nemtsov Foundation) se shodují, že slabá reakce Západu dává Putinovi prostor k agresivnější zahraniční politice. Do slovníku nejradičálnějších odpůrců režimu se dostala fráze „rozumí pouze jazyku síly“. Zejména události v Gruzii v roce 2008 a absence následků pro Rusko by mohly být prologem k vážnějším otřesům. Poté, co protivládní protesty po celé Ukrajině vynesly k moci prozápadní síly zaměřené na evropskou integraci, ruské vedení, které nechtělo ztratit Ukrajinu ze sféry svých politických zájmů, nejprve vyslalo své vojenské jednotky k obsazení Krymu a poté se skupina ruských dobrovolníků vedená Igorem Strelkovem Girkinem⁷ za peníze Konstantina Malofejeva⁸, oligarchy spojeného s ruskou vládou, vydala na Donbas (Dolgov 2014). Ruská federace tak již v roce 2014 zahájila proxy válku proti Ukrajině v době, kdy se tato země nacházela ve stavu hluboké politické krize. Do ukončení aktivní části bojů a příměří způsobeného druhou Minskou dohodou v roce 2015 došlo k několika klíčovými událostem. Zaprvé znepokojila svět brutalita, která se projevila během dvou let války (viz např. Amnesty International 2022; Human Rights Watch

---

⁶ Původní text: „War is not the legitimate continuation of political objectives by other means. [...] The refusal to use force to settle international disputes and the rejection of direct conflict and military operations are part of the very spirit of the message and values born by the European Union“.

⁷ Igor Strelkov Girkin je bývalý voják a agent Federální bezpečnostní služby RF. Byl jedním z prvních, kdo přijel z Ruska do Donbasu podpořit tamní separatisty.

⁸ Jeden z hlavních proputinovských oligarchů a zapálený ruský nacionalista. Finančně podpořil Strelkova a poskytoval mu zbraně pro jeho kampaň v Donbasu.

2024), a zadruhé nenechala nikoho na pochybách, že za vypuknutím války na Donbasu a podporou separatistů stojí Rusko.

Zájem světa o konflikt vyvolalo zejména sestřelení malajsijského boeingu 17. července 2014 na obloze nad samozvanou DNR. Ukrajina a separatisté se vzájemně obviňovali ze sestřelení letadla, přestože již v den sestřelení přispěchala lidová domobrana s oznámením o „úspěšném zasažení velkého ukrajinského dopravního letadla“ (RIA Novosti 2014). OSINT tým Billingcat strávil dlouhou dobu shromažďováním různých materiálů a důkazů, aby zjistil podrobnosti incidentu. Ve svém vyšetřování se jim podařilo prokázat, že boeing byl sestřelen protiletadlovým raketovým systémem Buk, který dorazil z Kurska na Donbas jako součást vojenského konvoje a poté byl dopraven do Rostova na Donu (Higgins 2015). Proruské síly se však k odpovědnosti za sestřelený letoun nikdy nepřihlásily. V debatě s šéfem Fondu boje proti korupci Igor Girkin uvedl následující:

Domobrana boeing neseštelila, protože neměla žádné prostředky, kterými by ho mohla sestřelit. Veškeré prostředky protivzdušné obrany, které jsem měl k dispozici, zahrnovaly pět SAMů Igla a jeden Strela-10, který byl v době sestřelení v Zugresu a kryl Zugres. V souladu s tím mi podřízená domobrana nemohla boeing žádným způsobem sestřelit⁹ (Navalnyj LIVE 2017).

Je pozoruhodné, že v době, kdy oficiální stanovisko Kremlu znělo, že se na území Donbasu nenachází žádná ruská armáda, Girkin tvrdil, že jeho skupina ruských dobrovolníků neměla potřebné zbraně. Další důkazy o hustém zapojení Ruska do války na Donbase pro publikaci „projekt.“ shromáždil známý internetový badatel Andrej Zacharov. S odvoláním na knihu „85 dní Slavjanska“ válečného zpravodaje a bojovníka DNR Alexandra Žuchkovského cituje přiznání ruské strany o jejím angažování do konfliktu:

---

⁹ Původní text: „Ополчение боинг не сбивало за отсутствием средств, которыми оно могло сбить. Все средства противовоздушной обороны, которые у меня были, включали 5 ЗРК «Игла» и одну «Стрела-10», которая на момент падения боинга находилась в Зугрэсе и прикрывала Зугрэс. Соответственно, ополчение, подчиненное мне, боинг сбить не могло от слова никак“.

Od května a do června se pancéřový park slavjanské garnizóny začal postupně rozšiřovat. Obrněná vozidla přijížděla z „velké země“¹⁰ k hranicím, kde si je vyzvedávali zástupci čtyř vojenských sil DNR.

[...]

Celkem bylo do Slavjanska od konce května do června vysláno zhruba deset kolon s obrněnými vozidly, minomety, různými zbraněmi a municí. Každá kolona měla dva nebo tři nákladní automobily Ural s granáty pro Nona SAU a minomety. Za celou dobu obrany Slavjanska přišlo z „velké země“ až na 1 800 útočných pušek (Proekt_media 2013 cit. dle Žučkovsky 2019).

Kromě toho Zacharov také poukazuje na skutečnost, že v letech 2014 až 2016 přišlo do Donbasu z Ruska bojovat na straně separatistů od 35 000 do 50 000 dobrovolníků (tamtéž). V létě 2014 bylo zdokumentováno a prokázáno, že Rusko organizovalo na svém území pozice, z nichž střílelo dělostřelectvo na ozbrojené síly Ukrajiny (Case 2016). Od srpna byly také spatřeny regulérní ruské vojenské jednotky, například světoznámá 76. výsadková divize, jejíž jedna rota byla zcela poražena a část příslušníků zajata, přičemž Putin ruské zapojení do války zcela popřel a přítomnost vojáků ospravedlnil tím, že se pravděpodobně jen ztratili při hlídání hranic (Ostanin 2014). To jsou jen některé ze důkazů, že Ruská federace válku začala a separatisty na východě Ukrajiny zprostředkovaně i přímo podporovala.

Z výše uvedeného vyplývá, že v roce 2014 se RF v čele s prezidentem Putinem dopustila aktu vojenské agrese proti suverénní Ukrajině. Obsadila Krymský poloostrov a rozdmýchala nepřátelství na východě země. Existují důkazy o předávání různých zbraní separatistům, jakož i o použití svých ozbrojených sil k zapojení do vojenských akcí na území jiného státu, což je bezprecedentní porušení mezinárodního práva v rozsahu mnohonásobně větším než události v Gruzii. To vše lze v jazyce teorie mezinárodních vztahů interpretovat jako zpochybnění stávajícího mezinárodního řádu. Z tohoto důvodu byl postoj

---

¹⁰ Takto proruští separatisté v LDNR nazývají Rusko.

Západu, a zejména SRN jako akceptovaného lídra EU, velmi důležitý. Mohl demonstrovat jejich schopnost čelit aktérovi mezinárodního systému, který se snaží změnit rovnováhu sil v Evropě s cílem dominovat prostřednictvím vojenské agrese. Naproti tomu nedostatečná, ne vždy jednotná a nesmělá reakce západních lídrů na události na Ukrajině dala Putinovi *carte blanche* pokračovat v dosavadní politice s omezením pouze na vlastní schopnosti a ochotu pokračovat v boji, místo aby stejné cíle sledoval prostřednictvím jiných prostředků. Hlavním nástrojem západních zemí k potlačení Ruska byly sankce, z nichž hlavními byly zákaz dovozu zařízení na těžbu ropy a plynu, zákaz obchodu se zbraněmi, jakož i zmrazení majetku a zákaz vstupu do EU pro velké oligarchy, vládní úředníky a osoby podílející se na válce (Evropská rada nedatováno).

Angela Merkelová, stejně jako většina evropských politiků, uznala zapojení Ruska do války na Donbase, ale za účinnější způsob, jak donutit Putina k uzavření míru, považovala využití sankčních mechanismů, zavedených vazeb s Ruskem a svůj východoněmecký původ (Kundnani & Pond 2015, 173–174). To způsobilo určité neshody s USA v přístupu k řešení krize, které byly více ochotné poskytnout Kyjevu prostředky k obraně (Brown & Barkin 2015). Na počátku roku 2015, po sérii porážek Ukrajiny na frontě a ztrátě ambicí na obnovení územní celistvosti v této fázi, jakož i po prvních výsledcích sankční politiky vůči RF, nastala situace, kdy byl německý plán na zastavení války přijat oběma stranami konfliktu. Neustálá jednání s Putinem, sankční tlak a mediátorství SRN při urovnávání situace skončily druhou Minskou dohodou. To umožnilo válku pozastavit a zapomenout na ni až do plnohodnotné invaze v roce 2022. Tak například na hlavní výroční bezpečnostní konferenci v Mnichově v roce 2018 nebyla válka na Ukrajině ani na programu a konference se věnovala především řešení napětí na Blízkém východě a v Sahelu (Mnichovská bezpečnostní konference 2018).

2. Debata o německé identitě. Jakou je Německo mocností?

Tato kapitola je věnována teoretickému vymezení a koncepci toho, jakou moc představuje SRN. Její definice je klíčová pro posouzení otázky, jak správně interpretovat německou zahraniční politiku. Je nepochybné, že přirozené vlastnosti aktéra budou určovat jeho působení na zahraničněpolitické scéně. Identita je základem chování aktéra a cílem této kapitoly je pokrýt události popsané v první části práce pod její charakteristiku, která bude zahrnovat celou mnohostrannou systematiku působení SRN ve světě (a zejména ve vztahu k RF). Řada autorů pracuje s těmito koncepty, kterých je v současné době více než deset. Pokoušejí se interpretovat rysy chování SRN a zaslouží si alespoň částečné představení těch, které Jakub Eberle (2020, 11–16) označuje za nejzákladnější a nejméně vágní:

(a) *Civilní moc (Zivilmacht)* je mezi nimi primární a prakticky nezpochybnitelná, protože její vnímání nás vrací k nejdůležitější geopolitické události pro Německo v minulém století – následkům druhé světové války. Po zločinech nacistického režimu a druhé světové válce se někteří teoretici mezinárodních vztahů natolik obávali přerodu Třetí říše v další militaristickou velmoc, že považovali za zcela rozumný plán Německo okupovat a v podstatě ukončit jeho existenci (Morgenthau 1945). Koncept civilní moci měl vytvořit představu nového státu, který by neměl nic společného s agresivní, militaristickou a revanšistickou politikou minulosti. Všechny záležitosti týkající se mezinárodní interakce měly být legální, legitimní a harmonizované s mezinárodními institucemi, jež byla SRN aktivním účastníkem a snažila se jejich prostřednictvím prosazovat svou zahraniční politiku (Maull 2000; Paterson 2011, 57–76). Ochrana národnostních, sexuálních menšin a obecně humanistické představy by měly být nezaměnitelnými atributy tohoto typu aktéra, který se navíc nezaměřuje na vytěžení materiálně chápaného národního zájmu (Mearsheimer 2001);

(b) Německo jako *geoekonomická mocnost* (*geo-ökonomische Macht*) je svým způsobem opačnou reprezentací SRN oproti předchozímu pojetí, které jako by ignorovalo uvedené atributy demokracie, rovnosti a politiky založené na mezinárodním právu, neboť je považuje za nedůležité ve srovnání s tradičním realistickým pojetím motivů pro provádění konkrétních politik. Eberle popisuje prvních dvacet let po sjednocení Německa jako pokus normalizační teorie o změnu dominantního zastoupení civilní moci, přičemž argumentuje ukončením „polosuverénní“ existence země s největším lidským, infrastrukturním a geografickým potenciálem v EU (Eberle & Handl 2020, 13). Tento posun v rozložení sil v Evropě měl uvolnit prostor pro to, aby SRN převzala významnější pozici jak v roli lídra v Evropě, tak ve světové politice obecně. Nový světový řád v zastaralém paradigmatu 20. století formuloval myšlenku typu aktérství, jehož aktivními představiteli jsou Hans Kundnani (2014) a Stephen Szabo (2015) – svět je bojištěm národních zájmů s logikou moderního konfliktu spíše prostřednictvím ekonomického vlivu než přímých vojenských intervencí.

(c) *Zdráhavý hegemon* představuje SRN z hlediska výše popsaného, ale nerealizovaného potenciálu. Tento způsob vnímání německé identity je podmíněn různými faktory vnitřními (např. nutnost spolkové vlády ohlížet se na skeptický a konzervativní postoj parlamentu, ústavního soudu nebo centrální banky) i vnějšími (např. neuznání vedoucího postavení ze strany ostatních států) (Eberle & Handl 2020, 15). S odkazem na hlavní teoretiky tohoto konceptu, Williama Patersona a Simona Bulmera, Eberle vykresluje německé vedení v Evropě jako rozmezí mezi pochybným a náhodným historickým faktorem vyplývajícím z krize eurozóny a oslabením ostatních evropských mocností (Eberle & Handl 2020, 14).

Jiné definice SRN lze nalézt také v Blumenauově textu (2022: 1896) a u mnoha teoretiků, kteří výběrem některých parametrů aktérství spojují do podle nich nejúplnějšího obrazu toho, jakou mocností Německo je. Eberle (2020) naopak

tento přístup kritizuje a označuje jej za selektivní, protože ve své podstatě nezahrnuje popis skutečnosti. Obhajoba jediné identity by v tomto případě znamenala vytřídění historických faktů, které nezapadají do určitého konceptu, což by zase vytvořilo nekompletní obraz reálné povahy tak složitého organismu. Jeho fungování je podmíněno historií, zformovanou politickou kulturou a vyváženým systémem vztahů mezi politickými subjekty uvnitř státu, které sice syntetizují společnou zahraniční politiku, ale ve své podstatě nemají podmiňovat nějaký homogenní jednotný systém chování. Snaha najít tento systém a vykreslit jeho podstatu jako egoistickou snahu o získání vlivu prostřednictvím ekonomiky či jako hnanou altruistickými hodnotami Západu by byla nepřijatelným zjednodušením pravého modelu. Jinými slovy, identita není jednotným zdrojem zahraniční politiky, což Eberle ještě zjednodušeněji prostřednictvím konceptu *rozpolcené mocnosti (dividual actor)* formuloval v rozhovoru v podcastu FluX (Youradio.cz nedatováno), když vysvětloval nuance německé politiky, které se staly nejrelevantnějšími v roce 2022. Tento koncept popisuje jako složitý akademický argument, který představuje identitu z pohledu kulturologie, sociologie a dalších věd. Tyto vědy se těmito tématy zabývají podrobněji, ale mezinárodní vztahy si mohou jejich argumenty půjčit k vysvětlení kultury chování států. Na základě těchto disciplín považuje Eberle za naivní předpokládat, že tato kultura může být homogenní a že neexistují žádná pravidla, jimiž se chování aktéra řídí. Uvádí příklad na úrovni jednotlivce:

Chcete zároveň být dobrým studentem, zároveň dobrým kamarádem, zároveň máte i nějakou práci. To jsou různé pravidla, které regulují to, co budete dělat v pátek večer. [...] občas se dostáváte do rozporu mezi těmi různými rolemi nebo identitami. To je ta rozpolcenost (tamtéž).

Pokud tento způsob vnímání SRN bude opomenut, vynechání detailů, které nespádají pod určitou identitu, způsobí mnoho rozporů i v textu historického úvodu této práce. Absence jakékoli vojenské reakce na události v Gruzii či na Ukrajině se neslučuje s tím, že SRN je jedním z nejaktivnějších (byť

specifických) členů vojenské aliance NATO a pravidelným účastníkem vojenských operací v zahraničí, který má rovněž status evropské „kovárny zbraní“. Nedostatečný politický a sankční tlak na RF v rozhodujících okamžicích nijak neruší německou aktivitu při přijímání a lobbování za hospodářskou spolupráci s agresorem. Sankční politika vůči RF zase neodpovídá jejímu přístupu v oblasti energetiky. Takové rozpory budou vznikat na každém kroku, pokud bude otázka německé identity zodpovězena jednoslovně, což činí konceptualizace Jakuba Eberleho zatím nejobsáhlejší. Jelikož, jak bylo uvedeno výše, je chování státu syntézou politické kultury a mnoha vnitřních institucí, je nutné posuzovat změny v zahraniční politice s ohledem na možnou nesystematičnost. To může být varováním před případnou zjednodušenou interpretací skutečných politických výsledků, pokud analýza nezaznamená homogenní ukazatel týkající se přítomnosti změn v zahraniční politice.

3. Úrovně měření změn v zahraniční politice

Aby bylo možné zohlednit všechna zkrácení způsobená složitostí německého dějství, byly analýzy veškerého zahraničněpolitického vývoje rozděleny do třech hlavních kategorií. Každá jednotlivá kategorie se snaží být komplexně zastoupena odpovídajícím souborem témat, která pod ni spadají. Výběr témat je dán relevancí toho, co by skutečně mohlo ukázat narušení některých zakořeněných trendů nebo vznik trendů nových. Analyzovanými kategoriemi jsou (1) politické aktivity Spolkové republiky Německo na mezinárodní scéně, (2) politický systém uvnitř země a (3) vývoz zbraní a dalších nástrojů tvrdé síly na pomoc válčící Ukrajině.

Kromě toho, že tyto kategorie jednoduše pokrývají různá témata, v nichž lze nalézt změny zahraniční politiky, mají ještě jeden rozměr. Samy o sobě mohou pouze jednostranně zaznamenat změnu rétoriky bez jakýchkoli věcných

výsledků. Zároveň lze konkrétní politické kroky považovat za povšechně povrchní, bez provedení analýzy vnitropolitické krize, která utváří materiální výsledek v podobě sankcí, vojenské či finanční pomoci a podobně. Tento přístup by měl vysvětlit nedostatky, neúplnost nebo nekonzistentnost opatření přijatých v rámci jedné kategorie.

3.1 Aktérství SRN v mezinárodním prostředí

Hlavní část německých plánů zazněla z úst Scholze 27. února 2022 během projevu ve Spolkovém sněmu (Scholz 2022) a byla částečně popsána výše. Když oznámil jednotlivé body, sál propukl v potlesk. Hlasitá prohlášení byla skutečně zářející svou ambiciózností na pozadí politického proevropského vzestupu po začátku tzv. SVO. Německá nomenklatura si tehdy možná plně neuvědomovala, o jakých rozhodnutích se začne v parlamentu hlasovat. Sám Scholz možná taky nebyl připraven na kontinuálnější prosazování vlastních plánů, neboť se brzy objevily rozpory, které budou popsány v následujících kapitolách této práce. Nicméně samotnou existenci tohoto druhu prohlášení nelze ponechat bez povšimnutí, neboť udávala SRN v podmínkách nastupující epochy nový směr.

(a) *Výdaje na obranu* jsou pro státy EU již dlouho citlivým tématem. Otázka výše financování jejich vlastních armád byla vyvolána pravidelnou snahou o snížení těchto výdajů na pozadí snižující se role NATO ve světě. Závazek platit 2 % HDP na vlastní armády po skončení studené války tak zůstal pouze na papíře a byl dodržován spíše výjimečně. Financial Times (2020) publikují mnoho kvalitních statistik nejen o financích, ale mají k dispozici i kvalitativní analýzy vojenských trendů ve světě, jasně ukázaly neochotu evropských zemí vydávat na vlastní obranu. Například před anexí Krymu byly jedinými zeměmi NATO, které tento závazek dodržovaly, vedoucí země aliance USA, Řecko a Velká Británie. Francie se blížila 2 % armádních výdajů a do roku 2020 dosáhla požadovaného minima. Je pozoruhodné, že země sousedící s Ruskem a Běloruskem v letech

2014 až 2020 všechny dosáhly plnění. Výše obranných rozpočtů členských států EU sice rostla, ale zůstávala na velmi nízké úrovni. Mezi lety 2014 a 2020 se sice zvýšila ze 145,52 na 196,58 miliardy eur (Statista nedatováno), ale i tak zůstala obrana velmi podfinancovanou oblastí. Statistiky Eurostatu pro rok 2022 ukázaly, že průměrná úroveň výdajů na obranu jednotlivých států činí 1,3 % (Eurostat 2022). Na pozadí zhoršujících se vztahů s Ruskem vyvrcholil v roce 2018 skandál mezi Evropou a USA za Trumpova prezidentství, který se postavil proti výstavbě plynovodu Nord Stream 2 (Karnitschnig 2020). Největší zájem na dohodě mělo Německo, což amerického prezidenta popudilo, protože SRN vyjednávala o největším energetickém obchodu století s mocností, před níž měli američtí vojáci Německo chránit. Na pozadí toho, že podíl výdajů Německa na rok 2022 činil 1,4 % HDP (World Bank nedatováno) a energetická závislost byla vyšší než kdykoli předtím, se tak SRN dostala do mimořádně zranitelné pozice vůči výzvám roku 2022.

Při vyhlášení Zeitenwende Scholz (2022) slíbil, že zvýší výdaje na obranu na úroveň hraničního závazku. K naplnění tohoto cíle byl vytvořen zvláštní fond ve výši 100 miliard eur (tamtéž), což je téměř dvojnásobek ročních výdajů v této oblasti před ruskou invazí. Od roku 2024 Německo plánuje zvýšit své roční vojenské výdaje a využít peníze z tohoto fondu k dosažení svých aliančních závazků již v tomto roce. Předpokládá se však, že tyto prostředky budou stačit pouze do roku 2026 včetně a bude třeba přijmout nové kroky, aby se financování nadále nesnižovalo (Mölling & Schütz 2023). Nicméně odhodlání německé vlády zvyšovat výdaje v oblastech, které přímo souvisejí se zvyšováním obranyschopnosti, proti riziku podfinancování nevojenských komponentů bezpečnosti a udržitelnosti je zarážející (tamtéž). Blumenau (2022, 1910) se vyjadřuje velmi pozitivně o přístupu k řešení problému nízkých výdajů na ozbrojené síly a hojně Scholze cituje, jehož projevem byl pravděpodobně velmi inspirován. Ve skutečnosti se problém nedostatečného financování kumuluje již tak dlouho, že současný nedostatek činí 394 miliard eur (Mölling, Schütz a

Hellmonds S. 2023). Fond ve výši 100 miliard byl vytvořen za účelem řešení dopadů dlouhodobě nízkých nákladů u projektů s vysokými a středními náklady a vysokým stupněm technologie (Mölling & Schütz 2023), což lze jistě označit za krok směrem vpřed, avšak s velkými obavami z budoucího nedostatku. V tuto chvíli je obtížné posoudit možnosti SRN, protože plánované výdaje bez zvýšení daní povedou k rozpočtovému deficitu (Mölling, Schütz & Hellmonds 2023). Mezi starou politikou SRN, která spočívala v nízkých výdajích na armádu, a dnešními projekty na „oživení“ Bundeswehru je však propastný rozdíl.

(b) *Národní bezpečnostní strategie* zobrazuje hlavní výzvy státu a je nejreprezentativnějším dokumentem, který ukazuje bezpečnostní prostředí a povahu mezinárodního systému očima národního státu. Rizika, hrozby a prostředí jsou popsány podle obav vlády. Je pozoruhodné, že Národní bezpečnostní strategie Spolkové republiky Německo začíná a téměř celá se skládá z hodnocení války na Ukrajině, ruské hrozby, křehkosti míru apod. (Federal Foreign Office 2023, 5). Po obecném úvodu spolkového kancléře popisují jeho slova po zbytek úvodu zločinnou povahu války iniciované Putinem, další hrozby s ní spojené – jako je energetická bezpečnost a přeorientování energetiky – a také již dosažené úspěchy. Ministryně zahraničních věcí Annalena Baerbocková se na začátku vyjadřuje k bezpečnosti zdrženlivěji a obecněji, ale je zřejmé, že je se Scholzem solidární v identifikaci primární hrozby (Spolkové ministerstvo zahraničí 2023, 6–7). Už samotný fakt, že tato strategie byla vypracována poprvé, vypovídá o tom, s jakou vážností spolková vláda přistoupila k reakci na ruskou hrozbu a jak komplexně ji hodnotí. Je třeba poznamenat, že badatelé německé zahraniční politiky nejsou zvyklí SRN vnímat jako zemi, která lobbuje své zájmy prostřednictvím mocenských politik. Podrobněji se tomu věnují zejména teoretici, kteří hájí pojetí SRN jako zdrahového hegemonu (viz Paterson 2011). I po roce 2022 se němečtí politici zdráhali hovořit o zapojení SRN do budování podobné budoucnosti Evropy a utváření bezpečnosti v novém mezinárodním prostředí.

Národní strategie, která označila Rusko za největší vojenskou hrozbu pro moderní Evropu, představuje první náznaky popisu světa v logice blížící se k neorealismu. Stále si však zachovávala naučenou nechut' německého vedení k vůdčí roli a tvrdším reakcím na výzvy. Tento charakteristický rys německé zahraniční politiky byl na podzim roku 2023 konfrontován s realitou, jakou dosud v dějinách Německo nezažilo. V polovině října zahájila ruská armáda jednu z největších bitev této války. Silami tří armád se pokusila přetnout výběžek Avdijivky, nejsilnější opevnění ozbrojených síly Ukrajiny u Doněcka, kde se od roku 2014 držela linie dotyku. O trochu dříve došlo k epilogu budoucí politické krize v americkém Kongresu. Kongresmani se nedohodli na prodloužení platnosti zákona o Lend–Lease a jeho platnost skončila 30. září 2023 (Chernovol 2023). Přestože tento mechanismus nebyl od jeho podpisu ani jednou využit, sloužil jako důležitá pojistka pro případ, že by republikáni kvůli politickým neshodám zablokovali přidělení pomoci prostřednictvím Kongresu. Ve stejném měsíci byl jmenován předsedou Kongresu republikánský kolega a spojenec Donalda Trumpa Mike Johnson. Spoléhaje se na jeho podporu, přistoupil Donald Trump k politickému vydírání. Informoval o nutnosti změn v migračním zákonodárství, což byla podmínka, po jejímž splnění by odblokoval rozpočet na pomoc Ukrajině, Izraeli a Tchaj-wanu¹¹ (Semotiuk 2024). Od října 2023 docházelo ke komplikacím při dojednávání vojenské pomoci, a na konci prosince byl odeslán poslední balíček v rámci schváleného rozpočtu (Wendling 2023). Tato událost byla pro spojence USA v Severoatlantické alianci skutečným šokem a postavila Evropu do situace, kdy musela Ukrajinu zásobovat sama, na což zjevně nebyla připravena. Paralyzování USA přesunulo hlavní iniciativu v protiputinovské koalici na Německo, které bylo po Spojených státech druhým největším poskytovatelem pomoci (Kiel Institute for the World Economy nedatováno). Německý ministr obrany, vědom si tíhy úkolu, který náhle padl na bedra

---

¹¹ Trump použil otázku migrační politiky jako nástroj nátlaku na demokraty. Zákon nebyl přijat i přes ochotu demokratů ke kompromisu. Hlavním důvodem nepřidělení pomoci tedy nebyla nedostatečná shoda, ale vydírání ze strany prezidentského kandidáta Donalda Trumpa.

německého vedení, hlasitě oznámil, co v létě nebylo zahrnuto do strategie národní bezpečnosti. Hovořil o nutnosti, aby se Evropa vyzbrojila, a nevyloučil možnost války s Ruskem ve výhledu 5 – 8 let (Jungholt T., Rosenfeld D., & Schuster J 2023).

Pro SRN, která je v konfliktech velmi zdrženlivým aktérem, jsou to první kroky k možnému odklonu od zásady řešit války pouze mírovými nástroji. To naznačuje jasný posun v německé zahraniční politice ve prospěch tvrdšího vnímání hrozeb a určitého vůdcovství alespoň na úrovni rétoriky. Boris Pistorius nehovořil o žádné výlučné roli Německa v potřebě čelit hrozbě a vyjadřoval se spíše známým „my“ jako EU. To může svědčit o určité nezkušenosti nebo neochotě SRN převzít vedoucí úlohu, do níž se sice sama nejmenovala, ale o níž všichni přemýšlejí. Zajímavé je také to, že charakter *Zeitenwende* se vůbec nevzdálil od integrace se Západem na základě konceptu *Westbindung* (viz Blumenau 2022, 1895), ale přizpůsobil ji podmínkám konfrontace silou tváří v tvář nespolehlivosti partnerství s USA.

(c) *Ostpolitik* byla dlouho stejně neoddělitelným pilířem německé zahraniční politiky jako *Westbindung*. Navázané partnerství s Ruskem bylo rysem, který SRN odlišoval od ostatních západních států, což možná také nutilo německé kancléře, aby v zájmu zachování zvláštních vztahů vedli vůči Rusku zdrženlivější politiku. Tato politika vznikla za Willyho Brandta a byla zaměřena vůči tehdejšímu Sovětskému svazu a jeho satelitům z Varšavské smlouvy. Podle německého názoru bylo Rusko díky své velikosti a vlivu ve střední Evropě strategickým partnerem, s nímž je třeba dosáhnout dobrých vztahů prostřednictvím spolupráce v různých oblastech (Forsberg 2016, 21–22). Nicméně vzhledem k posunu Ruska směrem k asertivnější a agresivnější zahraniční politice se opakovaně objevovala potřeba přehodnotit Východní partnerství. Návrat Vladimira Putina do funkce premiéra již na úrovni žurnalistiky a mnoha analytiků vyvolal náznaky blížící se „doby ledové“ ve vztazích mezi těmito dvěma státy (Forsberg 2016, 23), ačkoli spolkové

zpravodajství o vztazích s Ruskou federací v roce 2012 to vůbec nedává najevo (Deutscher Bundestag 2012). Ostpolitik postupně odumírala a časem se prosté formality, jako změna pojmu pro název vztahů s RF, změnily na skutečné napětí. K tomu přispělo vypuknutí války v Donbasu, vstup Ruska do války v Sýrii, Incident v Salisbury a pokus o atentát na Navalného. Částečný význam ve východní politice hrálo i Bělorusko, s nímž vztahy ochladly po prezidentských volbách v roce 2020. Tehdy Lukašenko s pomocí masového falšování a odstraňování opozice vyhrál volby, po nichž začaly protivládní protesty nebyvalých rozměrů po celé zemi. Ty byly brutálně potlačeny, načež byly na Bělorusko uvaleny sankce a opoziční představitelka Tichanovská byla uznána za lídryni v exilu (Greenall 2023). Na pozadí pandemie COVID-19 to již prohloubilo izolaci Běloruska i RF, jejíž prezident pomohl Lukašenkovi udržet se u moci. Již v tomto časovém horizontu lze říci, že vztah na východním partnerství je přerušeno, ale invaze RF na Ukrajinu i z území Běloruska ji činí definitivní a neodvolatelnou. Za pozornost stojí, že v roce 2024 byl Putin také poctěn statusem nelegitimního prezidenta, a to jak ze strany PAEC (Parliamentary Assembly 2024), tak zejména ze strany Annaleny Baerbockové, která uvedla, že: „německá vláda mu bude říkat prostě Putin“ (France 24 2014). Odklon od Ostpolitik lze tedy považovat za změnu zahraniční politiky druhého řádu, neboť zmrazování vztahů trvá již od roku 2012. Válka v tomto případě pouze dotáhla tento proces do logického konce.

3.2 Změny v rétorice domácích politických aktérů formulujících zahraniční politiku

V předchozí kapitole bylo popsáno, jak se změnilo postavení SRN ve struktuře mezinárodních vztahů a jak se vyvíjí její role v evropském bezpečnostním prostředí. Tato část práce se zaměří na změny stran a jednotlivých aktérů domácí politiky. Domácí aktéři a syntéza jejich jednání formují celkové chování státu, a proto není možné ponechat domácí scénu bez pozornosti. Pro zodpovězení

otázek, jak válka změnila nálady německých voličů a jak ovlivnila německý politický systém, byl proveden rozhovor s doktorandem na Univerzitě Otto-von-Friedricha v Bamberku. Dmytro Lucenko se zabývá výzkumem volebních kampaní a politickým systémem Ukrajiny. Jako člověk, který se narodil a dlouhou dobu žil na Ukrajině a nyní vyučuje v Bavorsku, uvedl mnoho podrobností o dopadu války na německé voliče, neboť obě témata jsou předmětem jeho přímého odborného zájmu.

(a) *Stranická struktura SRN* ve vztahu k válce a k Rusku naplňuje pojem diverzního aktéra, který byl popsán ve druhé kapitole. V politických stranách dochází k určitým neshodám na základě prioritizace pilířů německé zahraniční politiky, kde pro některé kruhy je nejdůležitější vše, co tak nebo onak reaguje na *Westbindung*¹², zatímco jiná část hraje na historickou potřebu rozvíjet vztahy s východní Evropou. Situačně se může objevit i příbuzný postoj. Například Levicová strana aktivně říká, že Německo by nemělo hrát v mezinárodní politice vůbec žádnou roli (Lucenko 2023). Svou neochotu být aktivnějším hráčem v mezinárodních záležitostech vysvětlují například sympatiemi k zemím globálního Jihu, které musí čelit neoliberalní restrukturalizaci postkolonialismu (Die Linke 2011), takže jim jako jediný vnější partner zůstává RF. Vedena těmito úvahami je strana Levice jednou ze tří stran, které svými názory a návrhy systematicky podporují Rusko. To se projevuje například v nepřijetí dodávek zbraní a v jejich neustálém zájmu ukončit válku mírem za jakýchkoli podmínek (Lucenko 2023), a tedy mírem za podmínek Ruska. Druhou takovou stranou je Alternativa pro Německo (AfD), kterou lze charakterizovat jako antisystémové radikální populisty využívající jakéhokoli opozičního aktuálního tématu k získání politických bodů, včetně kumulující se únavy z války. To je jistě něco, co obě strany sbližuje, jak bylo zřejmé například při společné demonstraci na podporu ukončení konfliktu v den výročí začátku jeho velké fáze (Hallam 2023). Jednou z hlavních postav této demonstrace byla Sarah Wagenknechtová, která se v září

---

¹² Tento pojem zahrnuje vše, co se týká prohlubování vztahů a spolupráce se západním světem.

2023 oddělila od die Linke a založila vlastní politickou stranu Spojenectví Sahara Wagenknechtová. K odchodu přispěly spíše ambice nové lídryně a rozpory uvnitř strany, neboť její rétorika v oblasti vztahů s Ruskem, energetické bezpečnosti a sociálních jistot není v silném kontrastu s levicí (Lizcová 2023). Vládní koalice složená ze Svobodné demokratické strany (FDP), Zelených a Sociálně demokratické strany (SPD) má mezitím jasný prozápadně orientovaný proukrajinský postoj. Na pozadí této koalice se mnohem výrazněji projevuje hlas Annaleny Baerbockové ze Strany zelených, která je nejvíce plamenná a rigidně proukrajinská.

Srovnáme-li současnou konfiguraci hlavních politických sil s koncem roku 2021 po volbách do Federálního shromáždění, nelze očekávat žádné mimořádné kroky, které by se od jednotlivých aktérů nedaly očekávat předem. Levicová strana, která svou činnost zakládá na vztazích s RF, svůj přístup radikálně nemění, zatímco krajně pravicová AfD se upíná k únavě z války, aby zvýšila svou podporu. Jediným zřejmým bodem, který lze z hlediska stranického systému vyzdvihnout, je rostoucí polarizace stran a mobilizace v jejich vzájemné konfrontaci, která je nejvíce patrná při analýze hodnocení podpory a politických trendů.

(b) *Hodnocení podpory voličů* těchto politických sil prochází určitými změnami na rozdíl od stranického systému. Prvních šest měsíců války nepřineslo žádnou proměnu v grafech podpory těchto stran (Infratest dimap nedatováno), proto jejich následná měnící se popularita nesouvisí s postojem k Ukrajině, ale vznikla v důsledku jiných faktorů. Zde je třeba zdůraznit, že samotná zahraniční politika není významným tématem, na základě kterého němečtí voliči odevzdávají své hlasy. Mezi kritérii, podle kterých se v SRN vybírají politici, není zahraniční politika ani v první pětce nejdůležitějších (Lucenko 2023). Proto, aby zahraniční kroky nějakým způsobem změnilы preference voličů, musí tato zahraniční politika vést k výrazným negativním důsledkům na domácí scéně. Například v

létě a na podzim 2023 vyvolával úspěch AfD mimořádné obavy. Studie o povaze této strany ukazují, že Němci ji často nevolí kvůli jejímu jasnému volebnímu programu, ale proto, že hlas pro ni je formou protestu a vyjádřením nespokojenosti s vládnoucí koalicí (Mayer 2023). Z tohoto důvodu lze očekávat nárůst od všech vládních stran těch voličů, kteří nevěnují takovou pozornost lidským právům, zabíjení civilistů v okupovaných ukrajinských městech a jejichž blahobyt se bude zhoršovat (Lucenko 2023). Obecně lze další nárůst popularity považovat za možný, ale nepravděpodobný vzhledem k tomu, že vláda přijala řadu opatření ke zmírnění ekonomických důsledků války pro občany, která mohou platit delší leta (tamtéž). Dalo by se předpokládat, že masová nespokojenost Němců vzroste v důsledku mnoha mediálně sledovaných skandálů týkajících se Ukrajinců, ale je vidět, že tomu tak není, a že se Ukrajinci přizpůsobují mnohem rychleji a lépe než předchozí migrační vlny (tamtéž). Stejně obavy platí i pro nově vzniklou stranu Wagenknechtové, která voličům předkládá konzervativní rétoriku se silnými sociálními zárukami státu (Lizcová 2023). Nutno podotknout, že pro domácí německou politiku to nebude znamenat zásadní změnu, neboť její strana je postavena na osobní rozpoznatelnosti, charismatu a schopnosti hovořit o palčivých problémech, což neřeší nedostatek zkušeností ve vysoké funkci či zastoupení v jiných regionech (tamtéž). Z tohoto důvodu by měla být vnímána pouze jako konkurentka die Linke a AfD, a jen v menším jako konkurentka tradičních stran.

Shrneme-li některé závěry, zjistíme, že v domácím prostředí existují nápadné rozdíly mezi tím, jak se změnila stranická systémy a jak jsou polarizováni voliči těchto stran. Příkladem mohou být demonstrace za zákaz AfD (Spiegel 2024) na pozadí skutečnosti, že se západním zpravodajským službám nedávno podařilo zjistit vliv ruského prezidentského aparátu na tuto stranu (Baumgärtner a kol. 2024). Rétorika ze strany radikálů je stále ostřejší a naopak se snaží využít negativní publicity ke zvýšení vlastní relevance mezi voliči (Mayer 2023). Jak již bylo řečeno výše, radikálové jsou pro sebe navzájem často protivníky, protože

mají stejný elektorát. Podobnou věc nelze vyloučit ani u koaličních stran, neboť němečtí voliči spíše volí bez ohledu na stranickou příslušnost a věnují větší pozornost programům (Lutsenko 2023). Nicméně v širším smyslu prozápadní část voličů zažívá méně skandálů a otřesů ze strany stran, které by potenciálně volila. To dává vládní koalici šanci na relativně větší stabilitu v pokračování své zahraniční politiky do té míry, aby její výsledky neměly příliš silné negativní dopady na domácí scénu.

3.3 Od slov k činům. Změna rétoriky v oblasti dodávek zbraní a poskytování finanční pomoci Ukrajině

SRN je nejsilnějším státem EU. Potvrzují to takové parametry, jako je počet obyvatel, velikost hospodářství, některé oblasti průmyslu a řada dalších ukazatelů. Historicky je Německo považováno za „zbrojovku Evropy“ a německé strojírenství patří k nejsilnějším na světě. Díky dobrým geografickým podmínkám bylo území příznivé pro zemědělství a obchod, což vedlo k intenzivnějšímu hospodářskému rozvoji a pomohlo při obnově po ničivých válkách. Ne nadarmo se mnozí odborníci na studium německé politiky, jak již bylo popsáno v kapitole 2, obávali sjednocení západního a východního Německa. Normalizační teorie měla – a i nyní má – velmi reálné materiální základy pro to, aby byla aktivnějším aktérem na mezinárodní scéně. Přesto se v zájmu udržení stávajícího řádu věcí uplatňuje neuvěřitelný potenciál západního institucionálního a hodnotově dominantního vedení s USA. Počátek tzv. společné bezpečnostní organizace vyvedl SRN ze stavu pohodlí, kdy ve všech otázkách evropské bezpečnosti mohly být jednoznačným garantem bezpečnosti Spojené státy. Politická nestabilita ve Spojených státech na pozadí hospodářské krize oslabil vliv transatlantického spojence v regionu a započatá válka představuje asymetricky větší přímé ohrožení států Evropy. Schopnost včas reagovat na výzvy tohoto druhu se pro Německo náhle stala novou nutností pro zachování bezpečnosti v EU. Z výše uvedeného strategického přehledu mění se

rovnováhy sil vyplývá, že SRN vychází z úvah o reálné vojenské hrozbě ze strany Ruské federace. Vojenská podpora Ukrajiny má strategický význam nejen pro obranu suverénní země. Pro Evropu má porážka ruské armády nemenší strategický význam než pro Ukrajinu, neboť je příležitostí ke zničení dlouhodobé hrozby ze strany Ruska.

To však neznamená, že budou podniknuty prakticky správné kroky, protože zahraniční politiku určuje mnoho faktorů. Primárním zájmem tohoto textu je identifikovat zahraničněpolitické změny. Uvědomění si a přehodnocení hrozeb je pouze jednou ze složek, která do jisté míry stačí k tomu, aby prokázala, že se Německo skutečně změnilo. Postřehy z výše uvedené analýzy však nebudou mít smysl bez prakticky pozorovatelného a explicitního politického výsledku, který by analýzu podpořil. V kontextu ruské hrozby pro Evropu by takovým ukazatelem mohl být ten, který od počátku války neopustil zpravodajskou agendu – dodávky zbraní na Ukrajinu. Pro Německo je toto téma dvojnásob citlivé vzhledem k jeho pacifismu, zkušenosti z druhé světové války a dalším složkám německé identity. V další části textu bude představena analýza inspirovaná jak konstruktivním vnímáním německých dodávek zbraní, tak kvantitativním dopadem německé podpory Ukrajiny. Poskytování údajů o německém příspěvku k vítězství Ukrajiny pouze z materiálního hlediska není schopno podat úplný obraz o tom, co se děje. Eberle a Handle (2020, 41–54) se podrobně rozepsal o konstruktivním diskurzu o zbrojní politice.

(a) „V Evropě existuje jasný lídr v poskytování zbraní a bezpečnostní pomoci Ukrajině, a není to Německo“ by se dalo charakterizovat dění v prvním roce války. K tomu, že Západ – a zejména SRN – poskytoval Ukrajině zbraně velmi pomalu, vedla řada faktorů. Strach z eskalace konfliktu smíšený s nadějí na rychlejší ukončení války (Shavit & Stein 2022), stejně jako zformovaná reakce na konflikty, způsobily, že situace byla někdy až absurdní. Od konce roku 2021 do začátku roku 2022 někteří vojenští analytici, mezi nimi i Conflict Intelligence

Team, zaznamenali některé přípravy ruské armády, které jasně naznačovaly, že válka je nevyhnutelná. Svědčily o tom přesuny svazků protivzdušné obrany, rozmístění polních nemocnic, mimo jiné v těsné blízkosti hranic s Ukrajinou. a přesuny pásových vozidel podél hranic v bojové sestavě, což se při cvičeních nikdy neděje (Krym.Realii 2022). O zahájení bojů už nebylo pochyb, protože se všichni připravovali na nejhorší scénář. Uprostřed ruské hrozby se stalo něco, co si světová veřejnost zapamatuje a udělá z toho internetový trend, který se vysmívá německému zprostředkování v konfliktech a mírovému řešení problémů až do krajnosti. V rámci konfliktu proti Ruské federaci, která byla vnímána jako vojenská hrozba pro Evropu, Scholz oznámil, že Ukrajině poskytne pouze 5000 helem, polní nemocnici a žádné letální zbraně (Mekhennet 2022). Samozřejmě, že bezprostředně po vypuknutí bojů SRN rychle prolomila bariéru vyslání zbraní do zóny konfliktu, což tisk označil za historický moment, ale Politico (2022) přesto správně pozoruje německý přístup v realitě nadcházející války. Správně si všímá německého zákazu transferu dělostřeleckých kusů z jiných evropských zemí z důvodu vlastnictví certifikátu konečného uživatele (tamtéž). V prvních měsících invaze, a zejména před koncem bitvy o Kyjev, byly hlavními položkami zasílaných zbraní následující: protitankové řízené střely (ATGM), protiletadlové raketové systémy (SAM), ruční zbraně a jejich munice, staré hlavňové dělostřelectvo a granáty a pohonné hmoty, jak je vidět z článku Politico (tamtéž). Po vítězství v bitvě o Kyjev však západní země – především USA – začaly Ukrajině dodávat i těžké zbraně. Projekt Oryx (nedatováno) poskytuje praktický seznam, který umožňuje sledovat všechny typy vybavení s časem příchodu na Ukrajinu, a z něj je patrné, že Německo během 6 měsíců po invazi neposkytlo téměř nic. Navíc neposkytlo žádné unikátní zbraně nového typu. To se odráží i v analýze Kielského institutu (2022), z níž vyplývá, že Německo je z hlediska objemu poskytnuté vojenské pomoci až na pátém místě, a přesto nemělo v plánu poskytnout výrazně více zbraní, srovnatelných s Českou republikou, pokud jde o podporu.

Na přelomu let 2022 a 2023 došlo také k velkému skandálu spojenému s německým váháním s přesunem tanků. Faktem je, že při mnohem nižších materiálních možnostech Ukrajině dlouhodobě chyběli prostředky mechanizace¹³. Z tohoto důvodu začaly západní země koncem roku 2022 jednat o možném transferu tanků a mnoha dalších bojových vozidel (Stone, & Holland 2023). Německo disponovalo největším počtem nejoblíbenějších tanků v regionu, Leopardem (Jakubová 2023), ale v obavách z eskalace Německo zjevně nebylo připraveno předat Ukrajině západní tanky, které jí dosud nikdy nebyly dodány. Předtím se Německo podílelo pouze na systému dodávek zbraní svým spojencům, kteří své tanky předali Ukrajině a nahradili je novými německými Leopardy. Německá vláda se však přímým dodávkám západních tanků bránila, a tak Francie chtěla vytvořit precedens dodávkou tzv. kolových tanků¹⁴, jak je nazval tisk (Breedon 2023). Poté Francie a Polsko rovněž zahájily diplomatický nátlak na SRN (Politico 2023). Teprve poté, co Velká Británie souhlasila, že jako první dodá své tanky Challenger 2 v počtu 10 kusů, souhlasil Scholz s předáním tanků Leopard (Guardian 2023). Takový odklad dodávek, odůvodněný pouze obavami z eskalace, se vůbec nehodí pro aktéra, který by měl jakékoliv ambice na vedoucí postavení. A takový případ není ojedinělý. Například možný transfer raket Taurus se jednoduše dostal do slepé uličky a Scholz kategoricky odmítl transfer raket s doletem nad 500 kilometrů s odkazem na technická omezení (Kinderlin 2024).

(b) Pokud se však nebudeme zabývat těmito specifiky, je obraz vlivu Německa zcela opačný. Německo je jedním z nejdůležitějších partnerů Ukrajiny v oblasti protivzdušné obrany. I přes zpoždění dodávek je jedním z hlavních dodavatelů vojenského vybavení. Německo mimo jiné dodává mnoho menších zbraní nebo válečného materiálu. SRN je po USA stále zemí, která nejvíce podporuje AFU

---

¹³ Tento pojem označuje veškerou vojenskou techniku, jako jsou obrněná vozidla, obrněné transportéry, bojová vozidla pěchoty a tanky. Civilní vozidla se často používají jako prostředek mechanizace v případě nedostatku vojenských vozidel.

¹⁴ Ve skutečnosti se jedná o vozidlo AMX-10 RC BMP. Je uzpůsobeno pro boj v podmínkách, které nevyžadují tak vysokou průchodnost terénem jako většina evropských vojenských vozů. Z tohoto důvodu má toto BMP kola, a proto mu novináři dali tak zvučný název.

(Kiel institute nedatováno), a jedna z hlavních iniciativ na podporu bezpečnosti Ukrajiny probíhá v měsíčním formátu mezi západními ministry obrany v německém Ramsteinu.

Z výše popsaných důvodů můžeme konstatovat, že německá zahraniční politika transferu zbraní do války na Ukrajině je jedním z nejkontroverznějších témat k diskusi. Nelze popřít, že se nyní děje mnoho věcí, které byly pro spolkovou vládu dříve nepředstavitelné. Stále je však cítit zdrženlivost způsobená jak Scholzovou osobností, tak dalšími pilíři německé identity. Ta se projeví, když hrozí nějaká významná událost, v jejímž středu nechce být SRN jako nepochybný podporovatel Západu průkopníkem.

Závěr

Po provedení víceúrovňové analýzy v různých oblastech německé politiky jsem se pokusil popsat změny v důsledku ruské invaze na Ukrajinu co nejkompaktněji a nejuceleněji. Jedním z nejdůležitějších postřehů je, že v diskusi o německé zahraniční politice je téměř vždy nutné pracovat s konceptem rozpolcené moci. Německo je velmi rozsáhlý a složitý mechanismus a je téměř přirozené, že se u něj v zátěžových situacích objevují nekonzistentní či nesourodé jevy. To je důležité si uvědomit při interpretaci výsledků získaných po analýze. Zaměření na jeden aspekt zahraniční politiky neodhalí skutečné důvody, proč k určitým jevům (ne)dochází. Posouzení, zda dochází ke změně zahraniční politiky, by se mohlo zastavit u rozboru projevu *Zeitenwende*. Anebo by naopak bylo možné změny popřít na základě toho, jak se německý státní aparát vyrovnává s krizí.

Co se týká závěrů, proč došlo ke změnám v zahraniční politice, lze to posoudit na základě souboru témat, která jsou v textu zkoumána. Za prvé, analýza SRN v mezinárodním systému ukázala, že Německo skutečně restrukturalizovalo své

vztahy s RF. Zatímco prohlubovala své spojení se západním světem, SRN zcela upustila od jakéhokoli možného dialogu s Ruskem, dokud Rusko vede válku a okupuje ukrajinská území. V této části je opravdu pravidelně vidět rozdíl mezi tím, co SRN chce dělat, a tím, co skutečně může dělat. Německo je stále nositelem identity, která stojí v opozici vůči možnosti provádět politiku tvrdé síly. Existuje však jak cíl čelit ruské agresi, tak kroky k jejímu potlačení, které mohou být skutečně neúplně realizovány.

Za druhé nelze popřít mnohostranný dopad důsledků války na německé občany, stejně jako vzájemnou polarizaci hlavních stran. Ačkoli, jak bylo zjištěno, zahraniční politika není tématem, které by rozhodovalo o podpoře politického subjektu v Německu, důsledky války vytvářejí ekonomické a sociální podmínky, které mění míru podpory. Lze zde konstatovat, že Německo je zemí s vyspělou politickou kulturou a ani v krizových okamžicích rostoucí popularita antisystémových stran neomezuje německou vládu. Stranický systém v SRN se během války stále více polarizuje, ale na domácí scéně nedochází k výrazným změnám. To lze vysvětlit mimo jiné tím, že v některých krocích nebyl tak ambiciózní, jak by mohl být stát c aktivnější zahraniční politikou. Za třetí, pokud jde o dodávky zbraní ze strany SRN, řada věcí se udála poprvé. Skutečnost, že Německo poslalo některé zbraně do válečné zóny, je sama o sobě bezprecedentní. Přestože byla SRN zpočátku velmi pasivní, svou podporu rozhodně zvýšila. Na laické úrovni je vidět, jak Scholzovo otálení ovlivňuje vnímání Německa. V dnešních reáliích je druhým největším spojencem Ukrajiny, jaký mezi souměřitelnými mocnostmi neexistuje.

Výsledky této analýzy jasně ukazují na řadu změn v německé zahraniční politice. Přístup využívající konceptu rozpolčeného aktéra pomáhá pochopit vytyčování cílů SRN, z něhož lze vyvodit takové závěry. Konzervativnější či umírněnější autoři však mohou tento koncept ignorovat a poukázat na skutečné politické výsledky. S takovým přístupem mohou být opravdu schopni najít protiargumenty

k závěrům tohoto textu. Přesto je obtížné označit tento přístup za kompletní, neboť se jedná o jakýsi nástroj potvrzení jakéhokoli tvrzení. Pokud se nebere v úvahu vnitřní povaha státu, motivy a vznikající politická tradice, pak s přesnými empirickými údaji může dojít k neúplnému nebo nepřesnému výsledku. Ve stejném článku jsou všechny argumenty, které lze použít na obhajobu stanoviska o neexistenci změn v zahraniční politice nebo jejich krajní nevýznamnosti, odepsány na nemožnost jejich realizace. První oblast analýzy ukazuje, že většina nejviditelnějších změn se týká rétoriky, prohlášení a diplomatických otázek. Zároveň oblast analýzy číslo tři ukazuje na přetrvávající zjevnou váhavost SRN realizovat to, co je stanoveno v první oblasti. Heterogenní německá identita se nejzřetelněji projevuje v době krize a neumožňuje právě realizaci státních ambicí.

Seznam zdrojů:

Amnesty International (2022). *Ukraine: Russian forces must face justice for war crimes in Kyiv oblast – new investigation.* Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/05/ukraine-russian-forces-must-face-justice-for-war-crimes-in-kyiv-oblast-new-investigation/> (28.4.2024).

Awodeyi-Akinsehinwa, A. (2023). East-West Relations in Post Cold War Era: Confrontation and Cooperation. *International Journal of Peace and Conflict Studies*, 8(2), 18–26.

Baldwin, D. A. (1995). Security studies and the end of the Cold War. *World politics*, 48(1), 117–141.

Baumgärtner M., Becker M., Diehl J., Knobbe M, Lehmann T., Müller A., Röbel S., Rosenbach M, Schmid F., Wiedmann-Schmidt W., & Winter S. (2024). Alternative gegen Deutschland.

- Spiegel*. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-spionageaffaere-russland-und-china-im-fokus-neue-enthuellungen-belasten-die-partei-a-46042b96-2d61-4bb4-ac25-ead57d7d6285> (27.4.2024).
- BBC News (1999). Russia will pay for Chechnya. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/553304.stm> (18.3.2024).
- BBC Russian (2018). *Medvedev ili Putin – kto prinyal reshenie vvesti vojska v Gruziiyu?*. Dostupné z: <https://www.bbc.com/russian/features-45097500> (22.3.2024).
- Bevan, A. A., & Estrin, S. (2004). The determinants of foreign direct investment into European transition economies. *Journal of comparative economics*, 32(4), 775–787.
- Blumenau, B. (2022). Breaking with convention? Zeitenwende and the traditional pillars of German foreign policy. *International Affairs*, 98(6), 1895–1913.
- Bobrovnikov, V. (2001). Al-Azhar and shari'a courts in twentieth century caucasus. *Middle Eastern Studies*, 37(4), 1–24.
- Breeden A. (2023). France promises Ukraine armored vehicles as the U.S. weighs doing the same. *The New York Times*. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2023/01/05/world/europe/france-ukraine-combat-vehicles.html> (28.4.2023).
- Brown S., & Barkin N. (2015). Merkel defends Ukraine arms stance in face of U.S. criticism. *Reuters*. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/idUSKBN0LB0IA/> (29.3.2024).
- Busch, A. (2022). Germany's Trading System and Export-Driven Economy. *The Oxford Handbook of German Politics*, 265.
- Case, S. (2016). Putin's Undeclared War: Summer 2014 – Russian Artillery Strikes against Ukraine. *Bellingcat*. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2016/12/21/russian-artillery-strikes-against-ukraine/> (28.3.2024).
- Chernovol K. (2023). Lend-Liz dlya Ukrayiny zakonchilsya: pochemu programma tak i ne zarabotala? *UNIAN*. Dostupné z: <https://www.unian.net/weapons/lend-liz-dlya-ukrainy-zakonchilsya-pochemu-programma-tak-i-ne-zarabotala-12416421.html> (24.4.2024).
- Cornell, S. E. (1999). International reactions to massive human rights violations: the case of Chechnya. *Europe-Asia Studies*, 51(1), 85–100.
- Deutscher Bundestag (2012). *Zu den deutsch-russischen Beziehungen Ausarbeitung*.
- Dmytro Lutsenko (2023). Osobní rozhovor.

Deutsche Welle (2008). Merkel in Georgia. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/merkel-signals-support-for-georgias-nato-membership-bid/a-3570539> (22.3.2024).

Deutsche Welle (2024). Kak dva goda vojny izmenili RF, Ukrainu i FRG. Dostupné z: <https://www.dw.com/ru/kak-dva-goda-vojny-izmenili-rossiu-ukrainu-i-germaniu-sulman-drabok-harms/video-68363058> (15.3.2024).

Die Linke (2011). Zur Einschätzung der gegenwärtigen internationalen Lage. Dostupné z: <https://www.die-linke.de/partei/parteidemokratie/kommissionen/aeltestenrat/erklaerungen-und-stellungnahmen-des-aeltestenrates/detail/zur-einschaetzung-der-gegenwaertigen-internationalen-lage/> (25.4.2024).

Dobbins, J. F. (2003). America's role in nation-building: From Germany to Iraq. *Survival*, 45(4), 87-110.

Dolgov, A. (2014). Russia's Igor Strelkov: I Am Responsible for War in Eastern Ukraine. *The Moscow Times*. Dostupné z: <https://www.themoscowtimes.com/2014/11/21/russias-igor-strelkov-i-am-responsible-for-war-in-eastern-ukraine-a41598> (28.4.2024).

Eberle, J., & Handl, V. (2020). *Rozpolcená mocnost: krize a rozpory německé zahraniční politiky*. Charles University in Prague, Karolinum Press.

European Council (nedatováno). *History of restrictive measures against Russia over Ukraine*. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/?taxonomyId=271842c3-2535-4f5a-a049-bcdab2758865> (29.3.2024).

Eurostat (2022). Government expenditure on defence. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_defence (23.4.2024).

Financial Times (2020). *Most Nato countries set to miss military spending target*. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/9bf3fe51-f6c2-4c74-86b0-db2918e33745> (23.4.2024).

Federal Foreign Office (2023). Robust. Resilient. Sustainable. Integrated Security for Germany. National Security Strategy. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/themen/-/2601730> (23.4.2024).

Forsberg, T. (2016). From Ostpolitik to 'frostpolitik'? Merkel, Putin and German foreign policy towards Russia. *International Affairs*, 92(1), 21-42.

Foucher, M., & Giuliani, J. D. (2008). The European Union And The Russo-Georgian War. *European Issues Report, The Robert Schuman Foundation, 1*.

France 24 (2024). *The country's Foreign Ministry does not recognise the election as legitimate*. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/europe/20240318-french-fm-western-leaders-denounce-putin-illegal-election-win-russia-allies-congratulations> (24.4.2024).

Fukuyama, F. (1989). The End of History? *The National Interest, 16*, 3–18.

Garnett, J. C. (1996). European security after the Cold War. In *Security Issues in the Post-Cold War World* (pp. 12–39). Edward Elgar Publishing.

Gerrits, A. W., & Bader, M. (2016). Russian patronage over Abkhazia and South Ossetia: implications for conflict resolution. *East European Politics, 32*(3), 297–313.

Greenall R. (2023). Svetlana Tikhonovskaya: Exiled Belarus opposition leader sentenced to 15 years. *BBC News*. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-64864490> (24.4.2024).

Guardian (2023). Sunak confirms UK will send tanks to Ukraine 'to push Russian troops back'. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/jan/14/rishi-sunak-offers-tanks-ukraine-russian-troops-challenger-2-volodymyr-zelenskiy> (28.4.2023).

Guriev, S., & Zhuravskaya, E. (2009). (Un) happiness in transition. *Journal of economic perspectives, 23*(2), 143-168.

Hallam M. (2023). Germany: Left Party, Wagenknecht clash after 'peace' rally. *Deutsche Welle*. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germany-left-party-wagenknecht-clash-after-peace-rally/a-64826659> (25.4.2024).

Higgins, E. (2015). MH17: The Open Source Evidence. *Bellingcat*. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/10/08/mh17-the-open-source-evidence/> (23.3.2024).

Human Rights Watch (2024). *Beneath the Rubble. Documenting Devastation and Loss in Mariupol*. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/10/08/mh17-the-open-source-evidence/> (28.4.2024).

Infratest dimap (nedatováno). *Sonntagsfrage Bundestagswahl*. Dostupné z: <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/sonntagsfrage/> (25.4.2024).

Jakubová J. (2023). Skolko tankov Leopard est v stranah Evropy: WELT nazval kolichestvo. *Kanal* 24. Dostupné z: https://24tv.ua/ru/kolichestvo-tankov-leopard-v-stranah-evropy-24-kanal_n2242004 (28.4.2023).

Jungholt T., Rosenfeld D., & Schuster J (2023). „Dann kommen wachsende Migrationsbewegungen oder mehr Terrorismus auf uns zu“. *Welt*. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/deutschland/plus249080348/Boris-Pistorius-Dann-kommen-Migrationsbewegungen-oder-Terrorismus-auf-uns-zu.html?cid=socialmedia.twitter.shared.web> (24.4.2023).

Kara–Murza, V. (2017). Kto vzryval doma v Rossii v 1999-m?. *Radio svoboda*. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/28718520.html> (16.3.2024).

Karnitschnig, M. (2020). Germany blames Trump in pursuit of Nord Stream 2 pipeline. *Politico*. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/germany-plays-trump-card-in-pursuit-of-russian-nord-stream-2-pipeline-dream/> (23.4.2024).

Kiel Institute for the World Economy (nedatováno). Ukraine Support Tracker. Dostupné z: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (24.4.2024).

Kiel Institute for the World Economy [@kielinstitute] (2022). *However, the gap between committed and disbursed aid has narrowed. "In July, donor countries initiated almost no new aid, but they did deliver some of the already committed support such as weapon systems," says @Ch_Trebesch, head of the tracker team.* https://app.23degrees.io/embed/csrwr27izyFhRlpT-bar-grouped-horizontal-figure-7_csv_v3_final [Přiložený obrázek] [Tweet]. Tweeter. Dostupné z: <https://x.com/kielinstitute/status/1560208025503387651> (28.4.2023).

Kinderlin S. (2024). Germany's refusal to send 'Taurus' missiles to Ukraine is highly contentious — but won't break the government. *CNBC*. Dostupné z: <https://www.cnn.com/2024/03/19/germany-is-refusing-to-send-taurus-missiles-to-ukraine-here-s-why.html> (28.4.2023).

Krym.Realii (2022). *CIT: charakter dvizheniya rossijskoj tehniki u granic Ukrainy izmenilsya, „pohozhe na formirovanie boevyh poryadkov“*. Dostupné z: <https://ru.krymr.com/a/news-cit-rossiyskiye-voyennyje/31714398.html> (27.4.2024).

Kundani, H. (2014). *The Paradox of German Power*. London: Hurst.

Kundnani, H., & Pond, E. (2015). Germany's Real Role in the Ukraine Crisis: Caught Between East and West. *Foreign Affairs*, 94(2), 173–177.

Lemaître, R. (2006). The Rollback of Democracy in Russia after Beslan. *Review of Central and East European Law*, 31(4), 369–411.

Levada–Centr (nedatovano a). *Otnoshenie k Borisu Elcinu, k ego epohe, k Elcin-centru*. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2023/02/03/otnoshenie-k-borisu-eltsinu-k-ego-epohe-k-eltsin-tsentru/> (16.3.2024).

Levada–Centr (nedatovano b). *Schválení orgánů moci*. Dostupné z: <https://www.levada.ru/indikatory/odobrenie-organov-vlasti/> (16.3.2024).

Litvinenko, A., & Felshtinsky, Y. (2002). *Blowing Up Russia: Terror from Within*. Liberty Publishing House.

Lizcová Z. (2023). Koho v Německu děsí Sahra Wagenknechtová. *Podcasty.cz*. Dostupné z: <https://podcasty.seznam.cz/podcast/podcast-vinohradska-12/koho-v-nemecku-desi-sahra-wagenknechtova-294347> (25.4.2024).

Maltsev, S. (2011). Implications of Economic Growth on Poverty Levels in Putin's Russia, 2000-2008. *Undergraduate Economic Review*, 8(1), 4.

Mauß W. H. (2000). Germany and the use of force: still a 'civilian power'?. *Survival*, 42(2), 56–80.

Mayer S. (2023). Afd-Wähler wissen, was sie tun. *Fränkischer Tag*. Dostupné z: <https://www.fraenkischertag.de/lokales/bamberg/politik/nach-wahlerfolg-der-afd-in-sonneberg-bamberger-expertin-erklaert-was-die-waehler-der-rechtspartei-wirklich-wollen-art-269837> (25.4.2024).

Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. New York: W. W. Norton & Company.

Meduza (2021). *Pravda li, chto v 1999 godu u El'tsina ne bylo drugih real'nyh variantov preemnika krome Putina?*. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2021/10/20/pravda-li-cto-v-1999-godu-u-eltsina-ne-bylo-drugih-real-nyh-variantov-preemnika-krome-putina> (16.3.2024).

Meduza (2024). Eto byli samye nechestnye vybory v istorii Rossii. Dostupné z: <https://meduza.io/feature/2024/03/20/eto-byli-samye-nechestnye-vybory-v-istorii-rossii> (22.3.2024).

Mekhennet S. (2022). Scholz's interview on Germany and Ukraine. *The Washington Post*. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/02/06/scholz-interview-germany-ukraine/> (27.4.2024).

Milashina E. (2006). Est lyudi, kotorym izvestno vse. *Novaya gazeta*. Dostupné z: <https://novayagazeta.ru/articles/2006/08/28/28108-est-lyudi-kotorym-izvestno-vse> (16.3.2024).

Milov V. (2023). Chto obedinyaet Beslan, Nord-Ost, Vtoruyu chechenskuyu vojnu? [Lihie 2000] [online video]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=YBtS8Nvun-0&t=3021s> (28.4.2024).

Monitoring obshchestvennogo mneniya, No.1 (2000), 58–59.

Morgenthau, H. (1945). *Germany is our Problem* (pp. 159–61). New York: Harper.

Mölling C., & Schütz T. (2023). Germany's Defense Budget 2024. *DGAP*. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/germanys-defense-budget-2024> (23.4.2024).

Mölling C., Schütz T., & Hellmonds S. (2023). German Defense Spending. *DGAP*. Dostupné z: <https://dgap.org/en/research/publications/german-defense-spending> (23.4.2024).

Munich Security Conference (2018). *Munich Security Conference 2018 Agenda*. Dostupné z: <https://securityconference.org/en/msc-2018/agenda/> (29.3.2024).

Nacke M. (2023). *Tajnaya prichina vtorzheniya v Ukrainu. Kogda i kak Putin prinyal reshenie razvyazat vojnu* [online video]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ppGT4SgHQec&t=1628s> (20.4.2024).

Nastoyashee Vremya. Syuzhety (2021). *Chto obeshal i chego ne sdelał Putin* [video]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hwy2-2obFCA> (16.3.2024).

Navalnyj LIVE (2017). *Debaty Live. Navalnyj vs. Strelkov* [video]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=cjbQdbJUibc&t=3223s> (23.6.2024).

Nemtsov Foundation (2022). Nemcov: „Putin ponimaet tolko yazyk sily“. Dostupné z: <https://nemtsov-most.org/2022/07/30/nemtsov-putin-understands-only-the-language-of-force/> (20.4.2024).

Oryx (nedatováno). *Answering the Call: Heavy Weaponry Supplied*. Dostupné z: <https://www.oryxspioenkop.com/2022/04/answering-call-heavy-weaponry-supplied.html> (27.4.2024).

Ostanin, I (2014). Revealed: Around 40 Russian Troops from Pskov Died in the Ukraine, Reinforcement Sent In. *Bellingcat*. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/mena/2014/08/27/revealed-around-40-russian-troops-from-pskov-died-in-the-ukraine-reinforcement-sent-in/> (28.3.2024).

Parliamentary Assembly (2024). *Alexei Navalny's death and the need to counter Vladimir Putin's totalitarian regime and its war on democracy*. Dostupné z: <https://pace.coe.int/en/files/33511/html> (24.4.2024).

Paterson, W. E. (2011). The reluctant hegemon: Germany moves centre stage in the European Union. *J. Common Mkt. Stud.*, 49, 57–76.

President of Russia (2007). Speech and the Following Discussion at the Munich Conference on Security Policy. Dostupné z: <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24034> (16.3.2024).

Politico (2023). *France and Poland push Germany to send Leopard tanks to Ukraine*. Dostupné z: France and Poland push Germany to send Leopard tanks to Ukraine – POLITICO (28.4.2023).

Proekt_media (2023). *Kak Putin na samom dele nachal vojnu s Ukrainoj | Istoricheskoe rassledovanie* [video]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=4fHbJL_mZUc (28.3.2024).

Rasmussen, A. F. (2016). *The Will to Lead: America's Indispensable Role in the Global Fight for Freedom*. New York: Broadside Books.

RIA Novosti (2014). *Transportnyj An-26 sbit na vostoce Ukrainy, zayavili ochevidcy*. Dostupné z: <https://ria.ru/20140717/1016409306.html> (23.3.2024).

Scholz, O. (2022). Policy statement by Olaf Scholz, Chancellor of the Federal Republic of Germany and Member of the German Bundestag, 27 February 2022 in Berlin. *Bundesregierung*. Dostupné z: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/policy-statement-by-olaf-scholz-chancellor-of-the-federal-republic-of-germany-and-member-of-the-german-bundestag-27-february-2022-in-berlin-2008378> (17.12.2023).

Semotiuk A. J. (2024). Border Security And Aid To Ukraine Deal Derailed By Trump Intervention. *Forbes*. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/andysemotiuk/2024/01/26/border-security-and-aid-to-ukraine-deal-derailed-by-trump-intervention/?sh=1111e70b52ef> (24.4.2024).

Shavit E., & Stein S. (2022). The War in Ukraine: More Western Aid and Fear of Escalation. *INSS*. Dostupné z: <https://www.inss.org.il/publication/war-in-ukraine-escalation/> (27.4.2024).

Smith, H. (2014). Russia as a great power: Status inconsistency and the two Chechen wars. *Communist and Post-Communist Studies*, 47(3–4), 355–363.

Spiegel (2024). *Zehntausende bei bundesweiten Demos am Wochenende gegen die AfD*. Dostupné z: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/zehntausende-bei-bundesweiten-demos-am-wochene-nde-gegen-die-afd-a-1f734752-655a-4871-94bc-c4fb32000d99> (25.4.2024).

Statista (nedatováno). *Annual military defense expenditure in the European Union from 2005 to 2021, by member state*. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1395834/eu-military-expenditure-by-country/> (23.4.2024).

Státní дума federálního shromáždění Ruské federace (1999). *Systém pro analýzu výsledků hlasování na zasedáních Státní dumy* (16.3.2024).

Stone M., & Holland S. (2023). U.S. weapons package for Ukraine includes 50 Bradley Fighting Vehicles -officials. Reuters. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/us-weapons-package-ukraine-includes-50-bradley-fighting-vehicles-officials-2023-01-05/> (28.4.2023).

Szabo, S. (2015). *Germany, Russia, and the Rise of Geo-Economics*. London and New York: Bloomsbury.

TASS (2022). *Putin obyavil o nachale voennoj operacii na Ukraine*. Dostupné z: <https://tass.ru/politika/13825671> (15.3.2023).

Wendling M. (2023). Ukraine war: US releases last military aid for Kyiv for now. *BBC News*. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-67830918> (24.4.2024).

Wohlgemuth, A. (2005). Successes and Failures of International Observer Missions in Georgia. *From Revolution to Reform: Georgia's struggle with democratic institution building and security sector reform*. Austrian National Defense Academy and Bureau for Security Policy.

World Bank. (nedatováno). *Military expenditure (% of GDP) – Germany*. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=DE> (23.4.2024).

Youradio.cz (nedatováno). Flux 1: Německá zahraniční politika a krize důvěry. Dostupné z: <https://talk.youradio.cz/porady/flux/flux-1-nemecka-zahranicni-politika-a-krize-duvery> (6.3.2024).

Žučkovsky, A. (2019). 85 dney Slavyanska (Moskva: Chernaya sotnya). Dostupné z: <https://coollib.com/b/625667-aleksandr-zhuchkovskiy-85-dney-slavyanska/read> (28.3.2024).

Resumé

This text provides the broadest analysis of German foreign policy. It includes the historical background of Germany's relationship with the Russian Federation, the conceptualization and summarization of German identity, and the analysis itself. In order for the analysis to be most comprehensive and to describe the different nuances of German behavior on the international stage, three main levels have been identified: (1) Germany as a unit of the international system, (2) domestic policy actors, and (3) measuring changes in foreign policy based on arms transfers to Ukraine. This allows for a more skeptical description of Scholz's declared *Zeitenwende* and traces the difference between rhetorical changes and actual policy outcomes. The conceptualization of German identity is used here as a tool to explain this difference.

Based on the new harsh rhetoric regarding Russian aggression, political confrontations at home, and Germany's role in Ukraine's war against Russia, one can conclude that changes in German foreign policy have indeed taken place. However, it should be noted that Germany has not implemented all the steps to the full extent that it would like, which critics can use to deny these changes. Nevertheless, based on the goal-setting and the incomplete but present result, the text draws a fairly unambiguous conclusion.